

‘De Boom het jaar rond’

Bomenkwartet - Kerndoel 40 & 41

Leerdoel:	De leerlingen leren veel voorkomende boomsoorten bomen uit hun omgeving herkennen
Tijd van het jaar:	Het jaar rond
Locatie:	In de klas
Tijdsduur:	60 minuten

Materialen:

- Stevig kopieerpapier of karton
- Zoekkaarten A t/m E
- Kopieerblad 1 - 38 Bomenkwartet
- Tekenmateriaal en scharen

Vorbereiding:

- Kopieer per groepje 2 kopieën van het ‘Kopieerblad 1 - 38 ‘Bomenkwartet’.
- Verdeel de klas in 8 of 10 groepjes.

Uitvoering:

Kwartetspel maken:

- Klassikaal worden 8 of 10 verschillende bomen gekozen waar het kwartetspel over gaat.
- Ieder groepje gaat 2 boomsoorten uitwerken.
- Bepaal voor de hele klas welke 4 kenmerken op de kwartetkaartjes komen (keuze uit schors, knop, blad, bloeiwijze, vrucht/zaad).
- De leerlingen maken per boomsoort 4 kaartjes. Ze knippen de kaartjes los en tekenen de afbeeldingen van de zoekkaarten na op de kaartjes. Vergeet niet de naam van de boom op de kaartjes te zetten.
- De achterzijde van de kwartetkaartjes blijft leeg.

Kwartetspel spelen:

- Speel het kwartetspel in groepjes.
- Het doel van het spel is om zoveel mogelijk kwartetten te verzamelen.
- Schud de kaarten en verdeel ze over de spelers (sommige spelers krijgen er misschien 1 kaart meer).
- De speler links van de deler mag beginnen. Hij/zij vraagt aan een andere speler een ontbrekende kaart van een kwartet, bijvoorbeeld: ‘Kim, mag ik van jou het blad van de berk?’ Als Kim deze heeft, moet zij deze afgeven. Dan mag de speler nog een kaart aan een andere speler vragen. Heeft deze de kaart niet, dan krijgt die speler de beurt.
- Je mag alleen iets van een bepaalde boom vragen als je ten minste al 1 kaartje van die boom in je handen hebt.
- Als een speler 4 kaarten van dezelfde boom heeft roept hij/zij ‘kwartet’ en legt dit stapeltje open op tafel.
- Het spel is uit als alle kwartetten compleet zijn. De speler met de meeste kwartetten wint.

Voorbeeld kwartet zomereik

zomereik

blad
bloem
schors
vrucht/zaad

zomereik

blad
bloem
schors
vrucht/zaad

zomereik

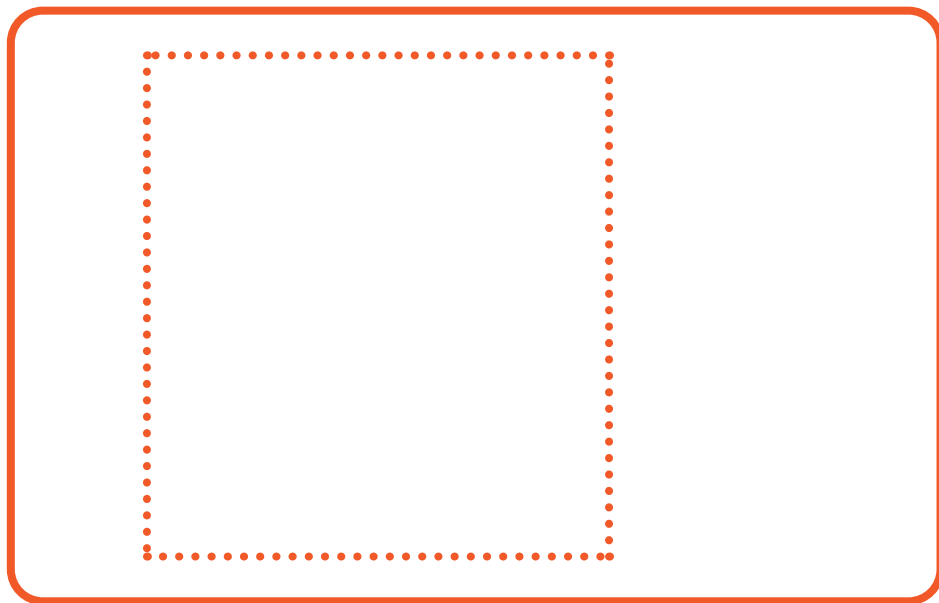
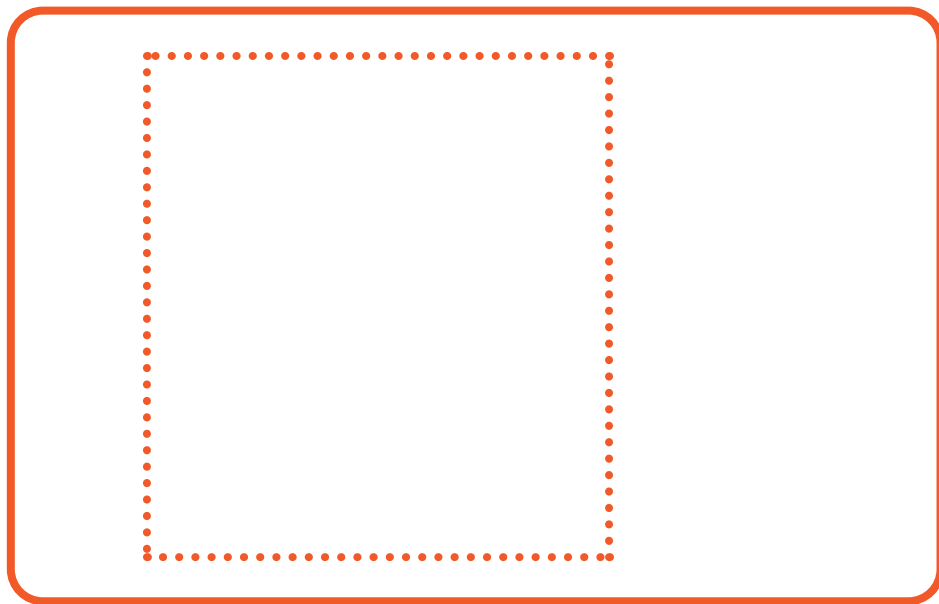

blad
bloem
schors
vrucht/zaad

zomereik

blad
bloem
schors
vrucht/zaad

♀ = vrouwelijk ♂ = mannelijk

Appel

- bloeit in april/mei
- roze of witte bloemblaadjes
- bestuiving door insecten

Berk

- bloeit in april/mei
- vrouwelijke katjes staan recht omhoog boven op de takken
- mannelijke bloemen in hangende gele katjes
- windbestuiving

Beuk

- bloeit in april/mei
- mannelijke katjes hangend in ronde trosjes aan een steeltje
- vrouwelijke katjes onopvallend
- windbestuiving

Den (grove den)

- bloeit in mei/juni
- grote mannelijke bloemen, oranje met geel stuifmeel
- kleine vrouwelijke bloemen
- bestuiving door wind en insecten

Douglas

- maart/ april
- mannelijk gele bloemen hangend aan de onderkant van een takje
- vrouwelijke rode bloemen zitten aan het uiteinde van een takje
- windbestuiving

Eik (zomereik)

- bloeit in april/mei
- mannelijke bloemen in hangende lichtgele sliertjes
- vrouwelijke bloemetjes onopvallend
- windbestuiving

Els

- bloeit in februari/maart
- mannelijke katjes hangend
- piepkleine vrouwelijk katjes
- windbestuiving

Es

- bloeit in april/mei
- kleine bloemetjes in paarse bosjes, nog voor het blad uit de knop komt
- windbestuiving

Esdoorn (gewone esdoorn)

- bloeit in mei
- bloemen in hangende trossen
- de bloemetjes hebben een gele kleur
- bestuiving door insecten

Iep

- bloeit in maart/april
- onopvallende kleine rode bloemetjes als kleine boeketjes
- windbestuiving

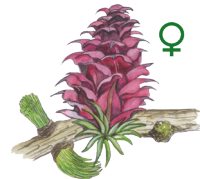
Kastanje (paardenkastanje)

- bloeit in mei
- grote witte bloemen, rechtopstaand als kaarsen
- bloemtrossen zijn ongeveer 30 cm lang
- bestuiving door insecten

Lariks/lork

- bloeit in april
- vrouwelijke bloemen rechtop op de tak in schubbige bolletjes
- kleine mannelijke bloemen met bundeltjes gele meeldraden
- windbestuiving

Zoekkaart A: Bomen & Bloeiwijzen

♀ = vrouwelijk ♂ = mannelijk

Lijsterbes

- bloeit in mei
- roomwitte bloemtrossen
- bloemen geuren sterk
- bestuiving door insecten

Linde

- bloeit in juni
- gele bloemen
- bestuiving door bijen en nachtvlinders

Plataan

- bloeit in mei
- bloemen in hangende bolletjes aan een steel
- aparte kleine mannelijke en grotere vrouwelijke bolletjes aan 1 boom
- windbestuiving

Populier

- bloeit in april/mei
- tweehuizig: mannelijke (rood) en vrouwelijke katjes aan verschillende bomen
- windbestuiving

Robinia

- bloeit in mei/juni
- trossen met witte bloemen zijn 10-20 cm lang
- bestuiving door bijen en hommels

Spar

- bloeit in april/mei
- vrouwelijke bloemen in top van de boom
- mannelijke gele bloemen aan het eind van hangende twijgen, verspreid door de boom
- windbestuiving

Tamme kastanje

- bloeit in juni/juli
- lange, dunne en lichtgele mannelijke katjes
- vrouwelijke katjes onopvallend
- bestuiving door insecten

Walnoot

- bloeit in april
- mannelijke katjes hangend
- vrouwelijke bloemen staand met 2 grote gekromde stempels aan de top
- windbestuiving

Wilg

- bloeit in maart/april
- tweehuizig: mannelijke (geel) en vrouwelijke (groen) katjes in verschillende bomen
- bestuiving door insecten

Vul de lege vakjes met andere bomen in de omgeving van de school

Zoekkaart A: Bomen & Bloeiwijzen

bladranden: gaaf

gezaagd

getand

gekarteld

gegolfd

Appel

- bladeren zijn eivormig en aan de top spits
- veernervig
- de rand is gezaagd of gekarteld
- de onderkant van het blad is dichtbehaard

Berk

- hartvormige bladeren
- veernervig
- gezaagde (hakkelige) rand
- de bladeren worden vroeg in de herfst gelig en vallen half oktober al af

Beuk

- ovale bladeren
- veernervig
- de rand is licht gegolfd en gaaf
- de jonge bladeren zijn zacht behaard

Den (grove den)

- ongeveer 6 centimeter lange dunne naalden
- de nerven zijn bijna niet te zien
- de bladrand is gaaf
- de naalden staan met z'n tweeën bij elkaar in een bundeltje

Douglas

- dunne, buigzame donkergroene naalden van 2-3 centimeter
- de naalden hebben twee witte strepen aan de onderkant
- de naalden hebben een sinaasappelgeur

Eik (zomereik)

- ovale bladeren
- veernervig
- gegolfde bladrand
- de bladeren hebben maar een heel kort steeltje

Els

- ronde of hartvormige bladeren
- veernervig
- gezaagde bladrand
- in de herfst verkleuren de groene bladeren bijna niet; die vallen er groen van af

Es

- een samengesteld blad: blad met allemaal kleine, puntige blaadjes aan de middennerf
- veernervig
- gezaagde bladrand
- bladeren staan tegenover elkaar aan de tak

Esdoorn (gewone esdoorn)

- handvormig blad
- handnervig
- bladrand grof gezaagd
- de bladeren staan tegenover elkaar aan de tak

Iep

- ovale toegespitste bladeren
- veernervig
- bladrand dubbel gezaagd
- linkerrand en rechterrond van het blad komen niet samen bij de bladsteel. De ene kant loopt verder door dan de andere kant.

Kastanje (paardenkastanje)

- een samengesteld blad met 5 tot 7 losse blaadjes
- handnervig
- dubbel gezaagde bladrand
- de afzonderlijke blaadjes zijn niet even groot, van 10 tot 20 cm lang

Lariks/lork

- dunne naalden in bundeltjes van circa 20 naalden bij elkaar
- gave bladrand
- de nerven lopen naast elkaar in het blad
- verliest zijn naalden in de winter

Zoekkaart B: Bomen & Bladeren

bladvormen: smal lang blad

ovaal blad

hartvormig blad

rond blad

handvormig blad

samengesteld blad:

Lijsterbes

- samengesteld blad
- veernervig
- bladrand gezaagd
- één blad heeft meestal 11 tot 19 kleine blaadjes, die zelf geen steeltjes hebben

Linde

- hartvormige bladeren
- veernervig
- bladrand gezaagd
- de bovenkant van de bladeren is donkergroen, de onderkant is lichter van kleur

Plataan

- handvormig blad
- handnervig
- bladrand getand
- groot en stevig blad

Populier

- vaak hartvormige bladeren
- een beetje handnervig
- bladrand gegolfd of gekarteld
- soms met een doorschijnende bladrand en een platte steel

Robinia

- samengesteld blad
- veernervig
- bladrand bijna gaaf
- kleine ovale deelblaadjes in paren met 1 eindblaadje

Spar

- afzonderlijke naalden (niet in bosjes bij elkaar)
- nerven in lengte door de naald
- bladrand gaaf
- de onderkant van de naalden is vaak wat lichter van kleur

Tamme kastanje

- langwerpig blad
- veernervig
- bladrand getand
- het blad wordt langzaam breder en naar de top toe weer smaller

Walnoot

- samengestelde bladeren
- veernervig
- bladrand bijna gaaf
- deelblaadjes in paren met 1 eindblad

Wilg

- smal langwerpig blad
- veernervig
- bladrand gezaagd
- onderzijde blad is vaak wat grijs van kleur

Vul de lege vakjes met andere bomen in de omgeving van de school

Zoekkaart B: Bomen & Bladeren

Appel

- september
- groene, rode of gele appels
- zaden: pitjes in klokhuis
- verspreiding door dieren

Berk

- juli/augustus
- trosjes met zaadjes (lampionnetjes)
- zaadjes lijken op vlinders
- windverspreiding

Beuk

- september/oktober
- beukenootjes in stekelige napjes (hoedjes)
- driehoekig beukenootje is het zaadje
- verspreiding door dieren

Den (grove den)

- zomer (zaden rijp), vruchten heel het jaar te zien
- zaden met vleugels
- verspreiding door wind en dieren

Douglas

- zomer (zaden rijp), vruchten heel het jaar te zien
- hangende kegels met drietandige dekschubben die lijken op slangentongen
- vlezige zaden tussen de dekschubben
- verspreiding door wind en dieren

Eik (zomereik)

- september/oktober
- eikels aan een napje (hoedje)
- bolvormige zaden: de eikeltjes zelf zijn langwerpig
- verspreiding door dieren

Els

- winter
- houtige elzenpropjes blijven ook in de winter aan de boom
- zaadje kan blijven drijven op water
- windverspreiding

Es

- oktober/november
- vruchten in grote hangende bossen
- zaad is een vleugelnootje
- windverspreiding

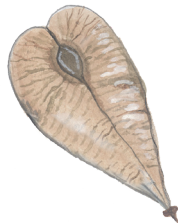
Esdoorn (gewone esdoorn)

- september/oktober
- vruchten met vleugels als helikopters
- bij iedere vruchtvleugel zit een bolvormig zaadje
- windverspreiding

Iep

- mei
- rondachtige vruchtjes met dun vliesje
- zaadje zit midden in het vliesje
- windverspreiding

Kastanje (paardenkastanje)

- oktober
- vrucht is een bolster met enkele stevige stekels
- het bruine glimmende zaad zit in de bolster
- verspreiding door dieren

Lariks/lork

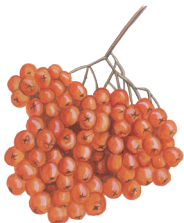
- vanaf september
- kleine ronde kegels met schubben
- zaadjes met een vleugeltje zitten tussen de schubben
- verspreiding door wind en dieren

Zoekkaart C: Bomen & Vruchten en zaden

Lijsterbes

- augustus-oktober
- oranje bessen in trosjes
- de pitjes (zaden) zitten in het besje
- verspreiding door vogels en andere dieren

Linde

- september
- kleine nootjes in een trosje aan een speciaal blaadje
- de bolvormige nootjes zijn de zaden
- verspreiding door de wind

Plataan

- augustus
- bolvormige vruchten met stekeltjes hangen aan lange stelen in de boom
- pluizige zaadjes zitten in zo'n bolletje
- windverspreiding

Populier

- mei - juli
- de vrouwelijke katjes zitten vol wollig vruchtpluis
- de zaadjes met pluiz komen los uit het katje
- windverspreiding

Robinia

- september
- lange peulen (5-15 cm)
- in de peul zitten meerdere zwarte zaadjes
- verspreiding door de wind

Spar

- november/december
- langwerpige kegel tot 15 cm
- zaadjes met vleugeltje zitten tussen de schubben van de kegel
- verspreiding door wind en dieren

Tamme kastanje

- oktober
- kastanjes in een prikkende bolster met fijne stekels
- afgeplatte bruine kastanje heeft een pluimpje aan het puntje
- verspreiding door dieren

Walnoot

- oktober
- groene bolster
- zaden zijn een houtige noot (het binnenste is eetbaar)
- verspreiding door dieren

Wilg

- mei/juni
- de uitgebloeide vrouwelijke katjes zitten vol pluiz
- pluizige zaadjes
- windverspreiding

Vul de lege vakjes met andere bomen in de omgeving van de school

Zoekkaart C: Bomen & Vruchten en zaden

Appel

- knoppen verspreid
- donkere knoppen
- met hier en daar witte beharing

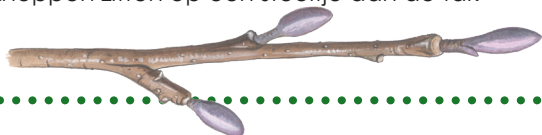
Den (grove den)

- knoppen verspreid of kransgewijs
- bruine knopschubben
- de schubben blijven vrij lang aan de tak zitten

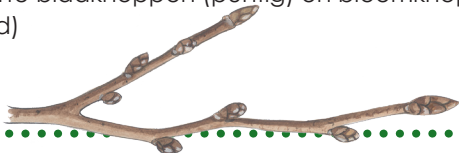
Els

- knoppen verspreid
- de eironde gladde knoppen zijn eerst groen en later vaak paars
- de knoppen zitten op een steeltje aan de tak

Iep

- knoppen verspreid
- groene, bruine of roodachtige knoppen
- aparte bladknoppen (puntig) en bloemknoppen (rond)

Berk

- knoppen verspreid
- knopschubben groen en bruin
- 1 eindknop, vaak eirond

Douglas

- knoppen aan het einde van een takje
- bruinrode, eivormige, spitse knoppen

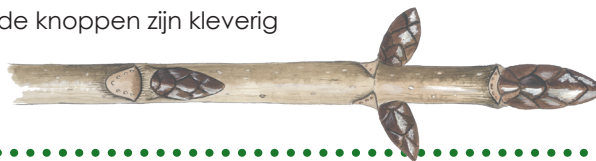
Es

- knoppen 2 aan 2 tegenover elkaar
- knopschubben zijn donkergrijs of zwart
- meestal een grote eindknop

Kastanje (paardenkastanje)

- knoppen 2 aan 2 tegenover elkaar
- de knopschubben zijn bruin en glimmend
- de knoppen zijn kleverig

Beuk

- knoppen verspreid
- knopschubben zijn roodbruin en glad
- smalle spitse knoppen staan ongeveer in 1 vlak

Eik (zomereik)

- knoppen verspreid
- de vele knopschubben zijn bruin
- de knoppen zitten in groepjes aan het einde van de twijg

Esdoorn (gewone esdoorn)

- knoppen 2 aan 2 tegenover elkaar
- knopschubben zijn heldergroen met een bruine of roodbruine rand
- de knoppen zijn eirond

Lariks/lork

- knoppen verspreid
- piepkleine bolletjes aan de takken waaruit de naalden komen

Zoekkaart D: Bomen & Knoppen

Lijsterbes

- knoppen verspreid
- de knopschubben zijn paarsachtig
- de knoppen zijn bedekt met dichte grijze haren

Linde

- knoppen verspreid
- de knoppen zijn groen of rood
- de knoppen zitten in 2 rijen

Plataan

- knoppen verspreid
- knop is meestal roodachtig
- de knop heeft maar 1 knopschub

Populier

- knoppen verspreid
- de knopschubben zijn groen en bruin
- 1 eindknop
- de knoppen zijn kaal en vaak een beetje kleverig

Robinia

- knoppen verspreid
- heel kleine knoppen die bijna niet te zien zijn
- aan beide kanten van de knop zitten vaak stekels

Spar

- knoppen verspreid
- bruine knoppen
- de knoppen zijn eivormig en spits

Tamme kastanje

- knoppen verspreid
- knop is roodbruin
- over de twijgen (dunne takjes) lopen lange dunne streepjes, in de lengterichting

Walnoot

- knoppen verspreid
- donkere knopschubben
- een grotere eindknop aan de tak

Wilg

- knoppen verspreid
- de knoppen hebben maar 1 knopschub, die lichtgroen met roodbruin is
- er zijn aparte bloemknoppen en bladknoppen

Vul de lege vakjes met andere bomen in de omgeving van de school

Zoekkaart D: Bomen & Knoppen

Appel

- schors meestal donkerbruin
- oude schors schilfert af in kleine rechthoekige plaatjes

Berk

- opvallend witte schors met donker gekleurde banden
- de papierberk vervelt; je kunt er repen van de bast aftrekken

Beuk

- schors grijsachtig
- dunne gladde schors

Den (grove den)

- grijsbruine tot roodachtige schors
- oude stammen met meer vlakke plaatjes met diepe groeven daartussen

Douglas

- schors van jonge boom (links): grijs met veel bobbelde de hars bevatten (harsblaren)
- schors van oudere boom (rechts): bruin, kurkachtig met niet al te diepe groeven

Eik (zomereik)

- stam donkergrijs
- ruwe geribbelde schors

Els

- oudere schors is grijsbruin
- oude schors barst en krijgt groeven

Es

- grijsbruine schors
- de schors van oude essen heeft diepe groeven

Esdoorn (gewone esdoorn)

- grijsbruine schors
- ondiepe kronkelige barsten

Iep

- grijsbruine schors
- oude schors heeft lange doorlopende groeven van beneden naar boven

Kastanje (paardenkastanje)

- grijsbruine of roodachtig-bruine schors
- wat gegroefde schors

Lariks/lork

- rood- of grijsbruine schors
- gegroefde en gedraaide schors

Zoekkaart E: Bomen & Schors

Lijsterbes

- meestal een gladde zilvergrijze schors
- schors met horizontale strepen of ringen

Linde

- bruinachtige schors
- schors met veel ondiepe groeven

Plataan

- buitenkant bast grijsbruin
- omdat schors met laagjes afschilfert, krijgt de stam grote geelachtig-groene en bruine vlekken

Populier

- jonge schors meestal glad en grijs
- oude schors grijsbruin met zeer diepe onregelmatige groeven

Robinia

- lichtbruine schors
- heel diepe groeven in de stam

Spar

- grijsbruin tot roodachtig-bruine schors
- diepe groeven

Tamme kastanje

- bruine schors
- diepe groeven in de lengte van de stam

Walnoot

- grijze ruwe stam
- groeven in lengterichting

Wilg

- lichtbruine buitenkant met donkere groeven
- zeer ruwe schors met dikke schorsranden

Vul de lege vakjes met andere bomen in de omgeving van de school

Zoekkaart E: Bomen & Schors